

Packaging, reklama, umění...

Ivan Exner jubilující

Ing. Martina Kapustová, ředitelka reklamní agentury INTERZETA, se zamýšlí nad dlouholetou spoluprací s akademickým malířem Ivanem Exnerem: „Slova v titulku jsou pro někoho naprosto nesouvisející pojmy, ale souvislost tam je. Obal zároveň chrání, poutá a navádí, je součástí prezentace toho podstatného uvnitř. Reklama cílí, nabízí a prodává. A co umění? Není to právě umění, které je tou správnou nadstavbou?

V obecném smyslu je uměním navrhnout, zabalit, vyrobit a prodat. Pro naši firmu má umění velmi konkrétní podobu Ivana Exnera. Naučil nás umění řemesla sazby, upozornil na souvislosti, ukázal jak a proč. Jeho grafické návrhy knih, kalendářů, obalů, vzorníků, plakátů, letáků, byly a jsou jiné. Nekřičí, neurážejí a neodsuzují, pouze jsou a mají svůj příběh. Teď už vím, že bubliny patří do komiksů, že síla není ve vulgaritě, a každá práce, pokud má být úspěšná, je založena na zvládnutí řemesla a vzdělání. Díky i jeho práci, pochopení našich klientů, jsme našli své místo v packagingu, polygrafii a grafice.“

Packaging, reklama i umění spolu souvisejí, alespoň v našem případě, i když Ivan Exner je především malířem, přinášíme čtenářům zajímavý rozhovor a medailonek mimořádného umělce. Akademický malíř Ivan Exner se narodil 6. února 1960 v Pardubicích, s rodiči žil v Přelouči, kde byl jeho tatínek knihvazačem. Střední průmyslovou školu grafickou v Praze absolvoval v roce 1979 a poté do roku 1986 studoval na pražské Akademii výtvarných umění ve speciálce prof. Františka Jiroudka.

V době studií pravidelně každým rokem získával ateliérové ceny. Rok po absolvování akademie měl první samostatnou výstavu v Přelouči a od té doby vystavuje sám či skupinově doma a častěji možná v zahraničí. Kromě klasické malby je Ivan Exner činný také v grafice, polygrafii a zvláště pak v oblastech typografie a designu. Žije a pracuje většinu roku v Praze, několikrát v roce pobývá v Itálii, nejraději v milovaném Toskánsku. Se svou studijní a dílem i životní kolegyní a partnerkou, ak. mal. Evou Chmelo-

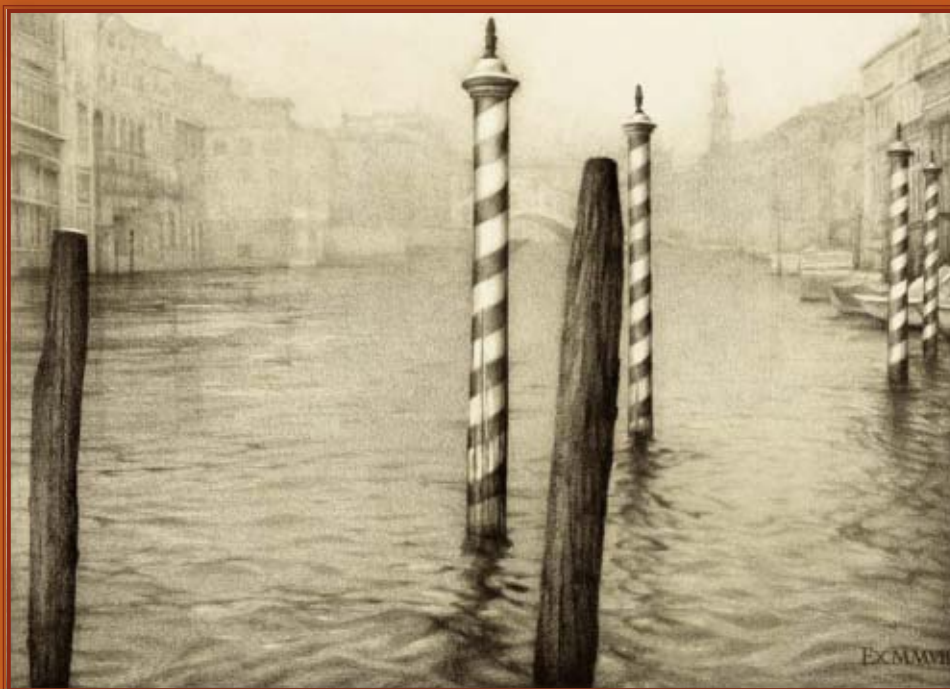
vou, má šestnáctiletou dceru Emu.

Koncem 80. let spolu s dalšími generačními druhy, malíři a sochařem, založil uměleckou skupinu Tunel, jejíž členové byli přijati 9. 12. 1992 do Spolku výtvarných umělců Mánes.

Ivane, výstava k vašim padesátinám se uskutečnila ve výstavní síni Spolku výtvarných umělců Mánes Diamant na rohu pražských ulic Lazarské a Retigové. Proč se nekonala na vltavském nábřeží, ve slavném spolkovém domě

Mánes, když víme, že právě jeho výstavní prostor by byl pro vaše rozsáhlé dílo k tomuto jubileu daleko vhodnější?

Máte pravdu, v roce 2001 jsem v Mánesu vystavoval společně s Arnoštem Paderlíkem, jehož část byla koncipována jako posmrtná výstava. Moje expozice se jmenovala *Contro corrente*, čímž jsem tehdy chtěl vyjádřit, že moje malování jde „proti proudu“, ale k tomu se jistě ještě v rozhovoru vrátíme, protože dům Mánes byl v roce 1956 spolku zcizen a převeden do majetku Českého fondu výtvarných umění, a české soudnictví po roce 1990 rozhodlo, že spolek v minulém politickém režimu skutečně „nepřispíval k budování socialismu“ a proto není důvod mu dům vracet. Již tehdy, v roce 2001, jsem tam nevystavoval jako mánesák, stejně tak prof. Paderlík, ale vystavovali jsme tam, protože jsme s paní Jitkou Paderlíkovou byli schopni uhradit statistický nájem. Tentokrát, v případě mého životního jubilea, jsem ani na chvíli neuvažoval o jiném než spolkovém

výstavním prostoru, tj. o galerii *Diamant*.

Víme o vás, Ivane, že jste autorem krásných knih, v nichž sám vydáváte počet z vlastní umělecké práce a vaši přátelé, ti antičtí i ti současní ji interpretují a komentují. V jedné z těch mimořádných knih jsme se dočetli, jak vás hodnotí bývalý středoškolský profesor, jemuž jste už na škole byl velmi blízký. Prof. Václav Šimice napsal: „Vždyť toho člověka jsem na střední škole učil kreslit ... Pokaždé, když odcházím z jeho ateliéru, se mi zdá, že jsem se vlastně vždycky učil spíše já od něho ..., jeho obrazy by chyběly na každé stěně, kde už jednou visely, protože jsou nejen průvodcem po vzpomínkách na dávná setkání tajemna, krásy a napětí, ale i povzbuzením při hle-

dání těchto nezbytných harmonií.“

Pan profesor užil přiměru o vaší práci, jakého se užívá jen o lidech, že skutečná hodnota člověka se pozná a pochopí teprve po jeho smrti, když ten člověk někomu blízkému chybí. Je to od pana profesora proto velká poklona. Kdo a kdy vás, Ivane, nejvíce naučil?

Jako žáku mi nejvíce dala střední škola: řád, úsilí a vytrvalost, zodpovědnost za výsledek práce a vědomí, že vše, co si vymyslím, závisí na mé schopnosti, znalosti a zručnosti. Pochopil jsem, že bez dokonalé osobní přípravy, co nejdokonalejší erudice, svobodně nevyjádřím, co chci. Po maturitě jsem byl přesvědčen, že všechno vím a všechno umím. Příchod na akademii byl jako studená sprcha. Přišel jsem do jiného, pro mne velkého světa, kde platily jiné míry a jiná pravidla.

Začal jsem se učit znova. Vše, čemu jsem se dosud naučil, se dostalo do jiných souvislostí, do jiného uměleckého i intelektuálního kontextu.

V přípravném ročníku akademie mě prof. Jiroudek vybral do svého ateliéru; tehdy skončily rozpaky a začalo studium. Vděčím mu, že mě orientoval na cestu co nejvyšší malířské odpovědnosti. Teprve po studiu se propojilo vše, co jsem školením získal.

Kromě prof. Jiroudka vás jistě ovlivnili další pedagogové, další starší umělci. Víme, že jedním z nich byl grafik Ladislav Čepelák. A když jste mluvil o co nejvyšší malířské odpovědnosti, tak jsem si vzpomněl, že prof. Čepelák o vašem umění kdysi prohlásil, že je to „mínění o životě“, že jste „učinil malbu svým postojem k životu“, že jste „umělcem nejzazšího cíle“. Podobně se vyjádřil i váš

veliký přítel, malíř a restaurátor Andrea L. Ballardini: „Skutečná intenzivnost Exnerových děl spočívá v odpovědnosti, s níž hledá v zákonitostech malířského umění výraz toho, co mu napovídá jeho srdce a rozum. Opírá se o vlastnosti, kterou Josef Čapek výstižně nazval uměleckou moralitou“. Vy skutečně, Ivane, jste přesvědčen, že malířské umění souvisí s mravností? A koho? Autora, diváka?

Souvisí! Připomněl bych ještě, že Ladislav Čepelák rád při diskusích srovnával tisícileté dějiny Egypta, během nichž se „téměř nic nestalo“, tedy v umění, a postuláty, které platily po deset tisíc let, a které by snad vývoj posledních sto let měl zpochybnit? A stejně jako prof. Čepelák ani já tomu nevěřím. Spolu s J. Čapkem si myslím, že „umělcova svoboda je zároveň jeho mravní odpovědnost“. V této souvis-

losti je zajímavé, že při výstavě „Mánes Mánesu“ v r. 1994 – pro níž jsem mj. také dělal katalog – bylo vystavujícím členům spolku nabídnuto, aby práci, kterou chtěli vystavovat, připomenuli své slavné předchůdce mánesáky. Mně byl vyhrazen poměrně velký prostor, prestižní „červený pokoj“, v němž jsem instaloval dva své obrazy. Historik a teoretik umění prof. dr. Roman Prahel o tom napsal: „Ivan Exner s vyzývavou pokorou nabídl projekt interiéru s vlastními nainstalovanými obrazy, k nimž měl být „předchůdce“ vybrán po dohodě autora s pořadatelem výstavy. Představa o výstavě jako interiéru s artefakty a jako místa souzvuku je ostatně považována za jednu z výzev mánesácké tradice. Tkví v ní sen o normálních lidech, kterým stále ještě stojí za to, aby se obklopovali malovanými obrazy.“ Jako svého slavného předchůdce jsem si vybral Jana Zrzavého, podle něhož, smysl a cíl života, nejvyšší jeho moudrost a pravda jest: „Krása, Krása, Krása! Pod všemi formami, pod

všemi jmény! Ona jest oním královstvím božím, které je v nás, které máme hledati!“ A v tom se podle mne spojuje malířské umění, malířova odpovědnost a jeho mravnost, a koneckonců moje odpovědnost vůči mým slavným předchůdcům, např. patronům spolku Josefu Mánesovi a Mikoláši Alši, který byl prvním starostou našeho spolku, odpovědnost vůči Maxi Švabinskému, Stanislavu Suchardovi, Janu Preislerovi, Janu Štursovi, Antonínu Slavíčkovi, Rudolfu Kremlíčkoví, Emilu Fillovi, Otto Gutfreundovi, architektům Kotěrovi, Novotnému, Gočárovi, mému profesorovi Františku Jiroudkovi, Arnoštu Paderlíkovi a dalšímu mému příteli Josefu Lieslerovi, odpovědnost vůči Janu Bauchovi, který stejně jako já byl přesvědčen, že vnější devastace spolkové budovy se dá opravit, ale vychovat novou mravnost, demokratické vztahy a úctu k člověku – to že je práce pro celou generaci.

Chtěl bych ještě dodat, že k zahraničním členům spolku patřili ve své době nejslavnější výtvarní umělci a architekti. Všichni byli přesvědčeni, že

„první povinností obrazu jest, aby byl slavností oka“. Úkol, vyslovený E. Delacroixem, byl, je a bude, podle mého názoru a mínění všech vyjmenovaných předchůdců, vlastní nám všem architektům, malířům, grafikům, typografům, sochařům...

Vypadá to, Ivane, že název vaší jubilejní výstavy, tj. „Cursus“, jste ne zvolil nijak náhodně, že jste asi myslel na mnoho významů tohoto latinského slova: běh, jízda o závod, životní dráha, let, cesta, plavba, směr, tok, proud apod. Který z nich byl nejdůležitější?

Nejvíce konotací má vozatajský závod kolem mety. Je plný nebezpečí a jedinou chybou končí vše. Jedině vítězstvím získáte vše a stane se miláčkem publika. Prohrou ztratíte vše, přestane existovat. Pro každého umělce by měl být „cursus“ životním závodem a náročnou výzvou. Samozřejmě to platí pouze v případě, když umělcova erudice tomuto úkolu odpovídá a vůbec mu umožní dostavit se na start. Nejen v případě mého profesora Františka Jiroudka bylo právě přijetí do Spolku

výtvarných umělců Mánes touto startovní čarou. A byl bych rád, kdyby tomu tak bylo i u mne.

To ale jistě, Ivane, závisí na budoucnosti vašeho spolku, na jeho současné slávě a autoritě. Prý v příštím roce připravujete velkou výstavu, je to pravda?

Připravujeme. Letos uplynulo 20 let od chvíle, kdy jsme obnovili veřejnou činnost, v roce 2012 to bude 125 let od založení spolku. Je nejvyšší čas, aby si také česká společnost uvědomila svou odpovědnost vůči svým předkům, vůči minulým generacím a přihlásila se i k jejich uměleckému a kulturnímu odkazu. A to především kvůli své budoucnosti, jak to konečně dělají i naši sousedé v Rakousku, Německu, Itálii, Francii či Polsku. Tam však mají všude výhody, že rozhodující vrstvy občanů i významné a důležité jejich osobnosti si – bohužel – na rozdíl od české společnosti plně uvědomují svou vlastní dějinnou odpovědnost. Doufám, že se u nás doma stane zázrak, a příští rok bude „rokem Mánesa“.

